МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра обліку і оподаткування

Допущено до захисту
“_____” _____ 2023 р.
Зав. кафедри, д.е.н., професор
_____ Мельник Л.Ю.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Організація обліку і контролю управління витратами в СФГ "Обрій" Звенигородського району Черкаської області

Виконала – студентка 2 курсу, групи 22м-о освітньої програми «Облік і оподаткування»
спеціальності 071 Облік і оподаткування
Марчук Ірина Анатоліївна

Науковий керівник – д.е.н., професор
Мельник Людмила Юріївна

Умань – 2023

Реферат

на кваліфікаційну роботу:

«Організація обліку і контролю управління витратами в СФГ «Обрій» Звенигородського району Черкаської області»

студентки факультету економіки і підприємництва
Уманського національного університету садівництва Марчук І.А.

В сучасних умовах важливість достовірного обліку і контролю виробничих витрат та аналізу їх динаміки набуває особливої актуальності з позиції управління конкурентоспроможністю підприємства.

Варто зазначити, що процес трансформації системи бухгалтерського обліку в Україні зумовив суттєву перебудову методології та організації обліку витрат на виробництво продукції сільськогосподарських підприємств. З переходом до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку значно розширилися можливості підприємств у виборі правил ведення облікової політики, методів оцінки виробничих запасів при їх віднесенні на виробничі витрати та способів і методів обчислення собівартості продукції, які потребують подальшого дослідження з метою виявлення існуючих проблем та обґрунтування шляхів їх вирішення. Загальний об'єм роботи складає 55 сторінок. Робота містить 5 рисунків та 6 таблиць. Кількість використаних джерел становить 57 наукових праць.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження організації обліку і контролю управління витратами, а також удосконалення обліку в сучасних умовах.

Перший розділ роботи – теоретичний. В ньому наведено теоретичні аспекти обліку і контролю управління витратами підприємства.

Другий розділ – практичний. В ньому наводиться детальна економічна характеристика досліджуваного підприємства, а також облікова політика досліджуваного підприємства щодо обліку витрат на виробництво продукції.

Третій розділ містить розгляд питань щодо удосконалення обліку і контролю управління витратами.

Резюме: В кваліфікаційній роботі на прикладі СФГ «Обрій» досліджено сучасні проблеми обліку і контролю управління витратами та запропоновано напрями їх вдосконалення.

Ключові слова: облік, контроль, витрати, аналіз, виробництво продукції, рослинництво, сільське господарство, урожайність, валова продукція, собівартість.

ЗМІСТ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ 6

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ 13

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства 13

2.2. Облікова політика підприємства у системі управління витратами 21

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ 39

ВИСНОВКИ 47

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 52

ВСТУП

Облік витрат займає одне з центральних місць під час визначення фінансових результатів діяльності аграрних підприємств і є найважливішим розділом внутрішньогосподарського обліку. Це одна з найбільш трудомістких і відповідальних ділянок облікової роботи, що вимагає концентрації уваги безпосередньо на організації та плануванні виробництва. У сучасних умовах господарювання оперативна інформація про витрати на виробництво тих чи інших культур відіграє надзвичайно важливу роль.

Облік є найважливішою функцією управління. Відображаючи реальні процеси виробництва, обігу, розподілу та споживання, облік характеризує фінансово-економічний стан господарювання і є основою для планування його майбутньої діяльності.

В даний час облік витрат і виходу продукції при вирощуванні потребує удосконалення, оскільки своєчасний облік всіх витрат забезпечує режим економії, зниження собівартості продукції, а відповідно підвищення рентабельності діяльності підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження особливостей організації обліку і контролю управління витратами, а також їх удосконалення в сучасних умовах.

Основними завданнями під час написання кваліфікаційної роботи є:

- теоретичні аспекти організації обліку і контролю в системі управління витратами;

- проаналізувати умови фінансово-економічної діяльності підприємства та організацію облікової політики;

- запропонувати шляхи удосконалення організації обліку і контролю управління витрат на досліджуваному підприємстві.

Об’єктом дослідження є процес організації обліку і контролю управління витратами в СФГ «Обрій» Звенигородського району Черкаської області.

Предметом дослідження є теоретичні і методичні питання організації бухгалтерського обліку, контролю та економічного аналізу виробництва продукції.

Основою для написання кваліфікаційної роботи стали нормативні документи Верховної Ради України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, наукові статті вчених, передовий досвід, учбова і спеціальна література та зведені річні звіти по досліджуваному підприємству за останні роки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Трактування сутності витрат наведено у національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку. Так відповідно до вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) за звітний період [31]. Водночас, у МСФЗ (IAS) 1 «Подання фінансових звітів» витрати визначено як зменшення економічних вигод або потенціалу корисності протягом звітного періоду у вигляді вибуття чи споживання активів або у вигляді виникнення зобов'язань, що призводить до зменшення чистих активів / власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами власникам [27].

В економічній літературі не існує однозначності у трактуванні сутності поняття «витрати». Більшість дослідників дотримується думки, що витрати – це зменшення активів (ресурсів). На нашу думку, найбільш ґрунтовно сутність терміну «витрати» визначено у НП(С)БО 16 «Витрати». Згідно з даним положенням витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно з зменшенням активів або збільшенням зобов'язань.

Таким чином, витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені. Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду. В якому вони були здійснені. Якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то

витрати визначаються шляхом систематичного розподілу його вартості (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами.

Витратами не визнаються: попередня (авансова) оплата запасів, робіт, послуг; погашення одержаних позик; інші зменшення активів або збільшення зобов'язань, що не відповідають ознакам, наведеним у пункті 6 НП(С)БО 16; витрати, які відображаються зменшенням власного капіталу відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

В цілому, витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками),за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [32].

Витрати, попередньо відображені у фінансовому обліку, в системі управлінського обліку потребують перегрупування за центрами відповідальності, видами діяльності тощо. Після цього дані про витрати застосовуються для планування, аналізу і контролю, прийняття управлінських рішень.

В. Сопко вважає витратами процес трансформації грошей на виробничі ресурси діяльності [46].

Л. Нападовська вважає, що витрати більш розширене поняття, ніж вартість ресурсів та виробнича собівартість. Для Л. Нападовської витрати – це поступові втрати економічних вигід в процесі економічної діяльності підприємства за звітний період та (або) збільшення його зобов'язань, в результаті чого власний капітал зменшиться [30].

Отже, проаналізувавши погляди вчених, як зарубіжних так і вітчизняних, можна зробити висновок, що витрати – це кількісна величина, виражена в грошовому вимірнику, вартості всіх використаних ресурсів підприємства в процесі усієї діяльності підприємства, розраховані за методикою, визначеною в законодавчих актах, використаними в цілях отримання прибутку, та зменшення зобов'язань перед постачальниками, бюджетом, кредиторами та банками.

Основними завдання обліку витрат діяльності є:

- розмежування та визначення складу виробничих витрат за їх економічним змістом;
- контроль за обсягом витрат по об’єктам калькуляції;
- дотримання порядку розподілу витрат по бухгалтерським рахункам для забезпечення правильного ведення обліку витрат по об’єктам;
- своєчасне подання інформації про витрати та доходи за центрами витрат та відповідальності, з метою контролю процесу виробництвом;
- встановлення нижнього рівня ціни на вироблену продукцію;
- прийняття управлінських рішень [53].

Проблемам класифікації витрат приділяли багато уваги, особливо на прикінці XIX ст., коли в 1887 р. вийшла книга «Виробничі рахунки: принципи і практика їх ведення», авторами якої були Е. Гаркета Дж. Фелс. авторами було запропоновано витрати класифікувати на фіксовані і змінні. З того часу виникла «теорія обліку витрат»[3].

Бутинець Ф. вважає, що класифікація витрат є необхідним науковим елементом пізнання витрат підприємства [3].

За класифікацією Давидовича І. витрати поділяються за однорідними ознаками, які збираються в групи, поділяє їх розмежовує витрати на виробництво та витрати на торгівельну діяльність – реалізація продукції[15].

Науковці у своїх працях висувають багато різних класифікаційних ознак. Багатосторонність ознак, за якими систематизують витрати, зумовлена потребами, що постають перед користувачами. Тому класифікації витрат потрібні керівнику для одержання вірного та доцільно обґрунтованого рішення.

Бухгалтерська класифікація витрат підприємства зображена на рис. 1.1.

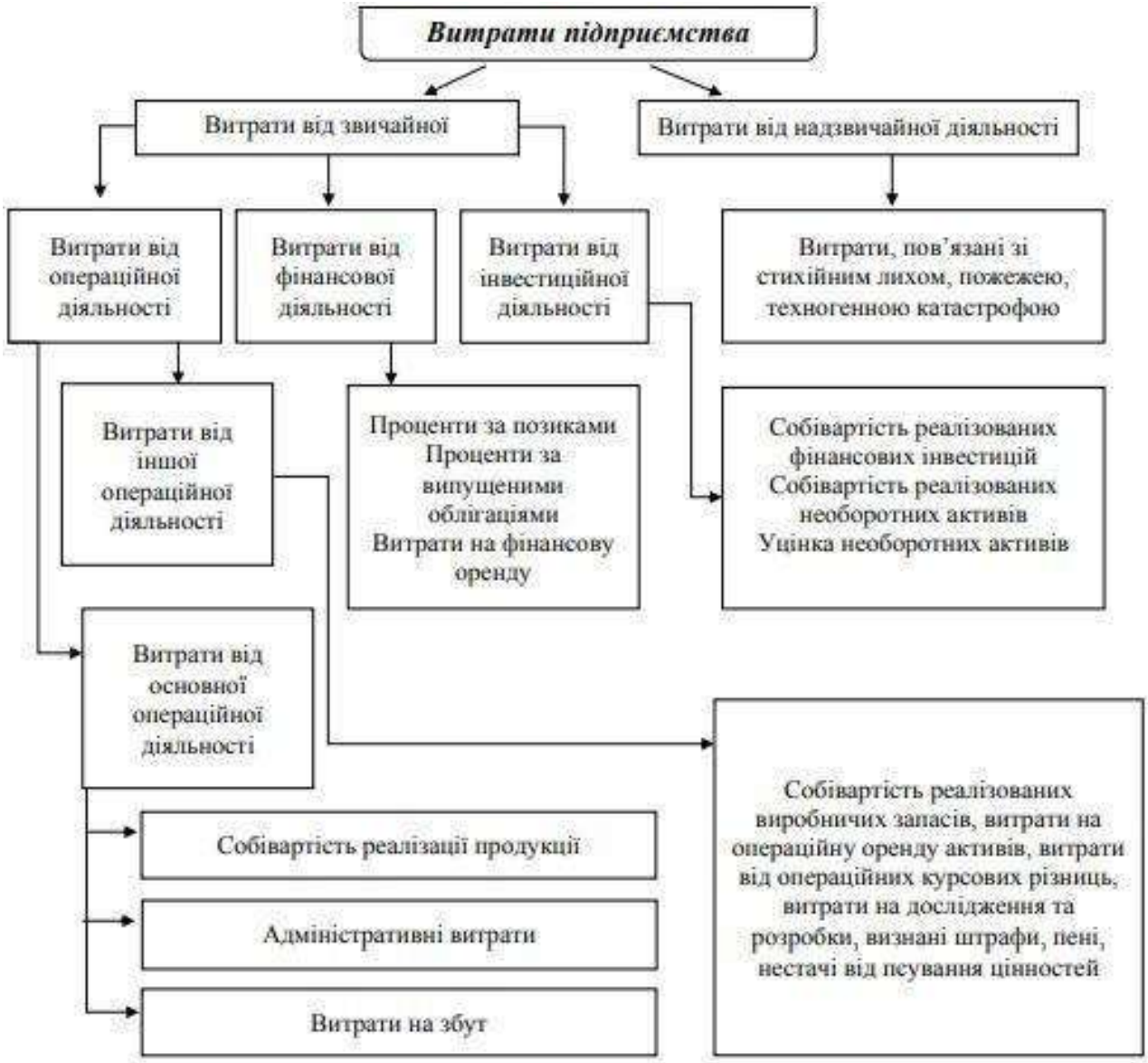

Рис. 1.1. Бухгалтерська класифікація витрат підприємства

Витрати на вирощування сільськогосподарських культур здійснюються протягом тривалого періоду, а продукцію отримують у момент біологічного дозрівання рослин. Тому бухгалтерський облік повинен чітко розмежувати витрати за роками: витрати під урожай поточного року і витрати під урожай майбутніх років. Крім того, аналітичний облік виробничих витрат можна організовувати також за видами виробництв і культурами, за основними статтями витрат, а також за внутрішньогосподарськими підрозділами [45].

Для сільськогосподарських підприємств однією з найважливіших ділянок є облік витрат на виробництво продукції і формування її собівартості. Це пояснюється тим, що, з одного боку, витрати є елементом визначення кінцевих фінансових результатів, а з другого – собівартість має суттєве значення як основа розрахунку реалізаційних цін на продукцію.

Система витрат на підприємстві, що працює в умовах ринку, є основою всієї системи її управління, оскільки саме тут накопичується вся інформація про фактичні витрати, а значить, створюються основи для визначення фактичного прибутку. Методика виявлення виробничого результату (прибутку або збитку) від реалізації (продажу) продукції (робіт, послуг) визначається методикою обліку витрат і калькулювання собівартості. Тому ефективна господарська діяльність неможлива без раціональної організації бухгалтерського обліку витрат. У системному бухгалтерському обліку збирається й відображається інформація, що є достовірною завдяки документальній обґрунтованості кожної господарської операції, за допомогою якої можна всебічно охарактеризувати фінансово-господарську діяльність організації, визначити відповідальність за здійснені витрати [52].

Сьогодні питання обліку та контролю витрат з метою зниження собівартості продукції знаходяться поза увагою керівників підприємства та бухгалтерів. Забезпечити рентабельність роботи підприємства, у першу чергу, прагнуть за рахунок високих відпускних цін, а не за рахунок економії витрат виробничих ресурсів. Однак це ненадійний і безперспективний спосіб вирішення проблем виживання підприємства [3].

На організацію обліку виробничих витрат впливають різноманітні фактори, основними з яких є: види діяльності, характер виробництва, структура управління, розмір підприємства, особливості технології та організації виробництва.

Відповідно до НП(с)БО 16 «Витрати» організація обліку витрат на сільськогосподарському підприємстві повинна бути організована за такими принципами [32]:

– облік витрат і калькулювання собівартості продукції повинен бути організований із застосуванням нормативного методу обліку витрат;

– документування витрат в момент їх здійснення, відокремлене відображення витрат за нормами і відхиленнями від норм витрат ресурсів і оплати праці;

– всі витрати, які відносяться до виробництва продукції даного періоду, повинні бути включені до її собівартості;

– всі витрати через систему рахунків бухгалтерського обліку повинні бути згруповані за об'єктами обліку витрат і статтям витрат;

– собівартість продукції калькулюється на основі даних бухгалтерського обліку витрат, що потребує ідентифікації об'єктів обліку витрат з об'єктами калькулювання.

Таким чином, інформаційною платформою управління витратами виступають з одного боку – облік витрат для створення бази даних для прийняття управлінських рішень, з іншого – аналіз витрат та оцінка факторів що їх формують [34].

Нормативна база особливостей організації обліку на сільськогосподарських підприємствах, відображена в окремих стандартах. Так, НП(С)БО 9 «Запаси», 16 «Витрати», 30 «Біологічні активи» та інші положення регламентують організацію обліку витрат, оцінку і порядок оприбуткування сільськогосподарської продукції. Сільськогосподарську продукцію оцінюють за справедливою вартістю, зменшенням очікуваних витрат в місцях продажу, або собівартістю виготовленої продукції згідно НП(С)БО 16 «Витрати». Це дає право застосовувати біологічні активи в рослинництві і тваринництві в первісному визнанні (посіви зернових культур за групами або в розрізі окремих культур; тварин – групи і види тварин) [32].

Особливості обліку формування витрат і калькулювання собівартості продукції в сільському господарстві визначені «Методичними

рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств», затверджених наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.01 р. № 132 [28].

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

СФГ «Обрій» зареєстровано 24.12.1991 року, розташоване і веде свою діяльність в селі Майданецьке Черкаської області.

Предметом основної діяльності є виробництво сільськогосподарської продукції: вирощування зернових культур, бобових культур і насіння олійних культур.

У своїй діяльності використовує орендовані земельні ділянки площа яких складає 334,2 га. Для обробітку землі підприємство використовує свою власну сільськогосподарську техніку.

Станом на 01.09.2022 року кількість найманих працівників становить 6 осіб. Посадові оклади визначено штатним розписом. Середня заробітна плата на 1 працюючого становить 9417 грн. на місяць. У разі необхідності СФГ на умовах Договору підряду до сезонних робіт працівників. Всі податки і обов'язкові платежі сплачуються вчасно.

Для вирощування сільськогосподарських культур підприємство закупляє насіння, ПММ, мінеральні добрива, мікродобрива, засоби захисту рослин, інсектициди, фунгіциди.

Підприємство реалізовує продукцію виключно власного виробництва. Вирощений урожай СФГ «Обрій» реалізовує по безготівковому розрахунку.

У балансі підприємства міститься інформація про активи (майно) підприємства та пасиви (джерела цього майна, що включають власний капітал та залучені кошти) на конкретну дату. Ця інформація необхідна для того, щоб установити, якими активами володіє підприємство, наскільки воно забезпечено власними і залученими джерелами. На підставі цих даних визначається фінансовий стан, рівень платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності майна підприємства. Загальна вартість майна підприємства, що перебуває в

різних формах, дорівнює валюті балансу. Аналіз валюти балансу СФГ «Обрій» відображено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Аналіз валюти балансу СФГ «Обрій» за 2022 рік

Показник	На початок року		На кінець року		Зміна за рік	
	сума, тис.грн	питома вага,%	сума, тис.грн	питома вага,%	+,-	%
АКТИВ БАЛАНСУ						
І. Необоротні активи	4648,4	67,7	4235,5	66,8	-412,9	-8,9
-основні засоби	4648,4	67,7	4235,5	66,8	-412,9	-8,9
ІІ. Оборотні активи	2220,4	32,3	2103,1	33,2	-117,3	-5,3
-запаси	2084,1	30,3	2100,0	33,1	15,9	0,8
-гроші та їх еквіваленти	16,3	0,2	3,1	0,0	-13,2	-81,0
-витрати майбутніх періодів	120,0	1,7	-	-	-120,0	-100,0
ПАСИВ БАЛАНСУ						
І. Власний капітал	3445,2	50,2	3618,6	57,1	173,4	5,0
-зареєстрований капітал	7,2	0,1	7,2	0,1	0,0	0,0
-нерозподілений прибуток	3438,0	50,1	3611,4	57,0	173,4	5,0
ІІІ. Поточні зобов’язання	3423,6	49,8	2720,0	42,9	-703,6	-20,6
- поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	1031,3	15,0	-	-	-1031,3	-100,0
-поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	2,1	0,0	2,1	0,0	0,0	0,0
- поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	-	-	1,1	0,0	1,1	-
- поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	5,0	0,1	3,5	0,1	-1,5	-30,0
-інші поточні зобов’язання	2385,2	34,7	2713,3	42,8	328,1	13,8
БАЛАНС	6868,8	100,0	6338,6	100,0	-530,2	-7,7

У 2022 році зменшення валюти балансу порівняно з попереднім роком на 7,7 % супроводжувалося збільшення нерозподіленого прибутку на 173,4 тис.грн. або 5 %. Це говорить про те, що оборотні кошти у 2022 році були використані ефективно.

Станом на початок 2022 року, загальна сума основних засобів складала 4648,4тис. грн. На кінець 2022 року спостерігаємо зниження суми основних засобів на 8,9 %. Зменшення цього розділу активів говорить про зниження виробничого та збутового потенціалу господарства. Також слід відмітити, що протягом досліджуваного періоду необоротні активи господарства складаються тільки з основних засобів.

Розглядаючи позитивний і негативний вплив змін окремих статей на якість балансу, варто звернути увагу на грошові кошти та їх еквіваленти. За 2022 рік у СФГ «Обрій» грошові кошти скоротитись на 13,2 тис.грн. або 81 %. Вважається, що абсолютне зростання та збільшення питомої ваги грошових коштів в активах позитивно впливає на якість балансу. Однак у ринкових умовах суттєво змінюється оцінка характеру окремих статей, зокрема, грошових коштів. В теперішніх умовах підприємства повинні прагнути раціональніше використовувати вільні грошові кошти, надаючи позики, купуючи короткострокові цінні папери.

Структура власного капіталу майже на 100 % складається з нерозподіленого прибутку. Вся сума власного капіталу підприємства показує майже 5 % приріст на кінець аналізованого періоду. Протягом всього досліджуваного періоду у господарства відсутні довгострокові зобов'язання.

За допомогою таблиці 2.2. наведемо склад та структуру запасів господарства. Запаси включають:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;

- незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів;

- готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;

- товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу;

- малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше 1 року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;

- молодняк тварин і тварини на відгодівлі, продукцію сільського і лісового господарства, якщо вони оцінюються за цим положенням (стандартом).

Таблиця 2.2.

Склад і структура запасів СГ «Обрій»

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022 р.	В середньому за п’ять років	
	балансова вартість на кінець року, тис.грн					сума, тис.грн	питома вага, %
Виробничі запаси	0,0	0,0	0,0	1349,0	166,2	303,0	10,3
Малоцінні та швидкозношувані предмети	0,0	0,0	0,0	449,7	46,9	99,3	3,4
Готова продукція	2000,0	2084,1	2100,0	1362,5	5168,4	2543,0	86,3
Всього	2000,0	2084,1	2100,0	3161,2	5381,5	2945,4	100,0

Так, за результатами фінансової звітності на досліджуваному підприємстві виробничі запаси станом на кінець 2022 року становлять 5381,5 тис. грн., на кінець 2018 року вартість виробничих запасів становила 2000 тис. грн. Отже, виробничі запаси підприємства збільшились на 3381,5 тис. грн., що свідчить про розширення господарської діяльності підприємства.

Підприємства будь-яких форм власності мають на меті забезпечити стабільний, безперебійний виробничо-збутовий процес із високим рівнем рентабельності та своєчасним виконанням взятих зобов'язань перед партнерами, кредиторами, державою та найманими працівниками. Досягнення такого результату можливе лише за регулярної оцінки фінансового стану підприємства, з метою своєчасного реагування на зміни в зовнішньому середовищі, адже швидкість адаптації підприємства до мінливості ринку є істотною перевагою в конкурентній боротьбі.

Необхідно відмітити, що оцінку фінансового стану можна об'єктивно здійснити лише за допомогою комплексної системи показників, що детально й усебічно характеризують фінансовий стан підприємства. У ході аналізу фінансового стану підприємства можуть використовуватися найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу, їхня кількість та широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному конкретному випадку. До основних таких показників належать:

1. показники ліквідності, що дають оцінку достатності поточних активів підприємства для покриття його поточних зобов'язань;

2. показники платоспроможності підприємства, що характеризують здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі виконати свої зобов'язання перед кредиторами;

3. показники фінансової стійкості, дають змогу оцінити ступінь залежності підприємства від позикових ресурсів та ступінь фінансового ризику;

4. показники ділової активності, дають оцінку ефективності використання суб'єктом власних коштів; показники рентабельності підприємства, які дають можливість зробити висновок про прибутковість діяльності суб'єкта господарювання.

Показники рентабельності використовують для оцінки результатів діяльності підприємства, його структурних підрозділів, у ціноутворенні, інвестиційній політиці, для порівняльного аналізу споріднених підприємств, що виробляють таку саму продукцію, для вибору варіантів формування

асортименту і структури продукції, аналізу раціонального використання продукції.

Показники рентабельності являються відносними характеристиками фінансових результатів та ефективності діяльності торговельного підприємства. Вони повніше, ніж прибуток, характеризують кінцеві результати діяльності, оскільки їх величина показує співвідношення прибутку з наявними або використаними ресурсами. В таблиці 2.3 представлений аналіз динаміки показників рентабельності СФГ «Обрій» за 2018-2022 роки.

Таблиця 2.3

Абсолютні та відносні показники прибутковості СФГ «Обрій»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. від 2018 р. (+,-)
Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн.	2122.45	4446.65	4441.95	3630.05	4988.30	2865.85
Середньорічна вартість власного капіталу, тис.грн.	3387.50	3416.35	3531.90	3705.40	3712.35	324.85
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	5974.20	6025.40	6222.80	7125.70	11630.60	5656.40
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	5001.20	5512.60	6505.10	7416.90	14128.40	9127.20
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	152.40	170.60	173.40	180.80	840.30	687.90
Рівень рентабельності, %: - витрат	2.55	2.83	2.79	2.54	7.22	4.67
- основних засобів	7.18	3.84	3.90	4.98	16.85	9.67
- власного капіталу	4.50	4.99	4.91	4.88	22.64	18.14

Розглянувши показник рентабельності власного капіталу, то в 2018 році кожна вкладена власниками гривня засобів принесла їм 4,5 копійок чистого прибутку. На кінець 2022 року спостерігаємо зростання даного показника на 18,14. На основі аналізу можемо зробити висновок, що протягом

досліджуваного періоду показник рентабельності власного капіталу зростає, що є позитивною тенденцією для господарства.

Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком показує скільки доводиться чистого прибутку на одиницю виручки. Протягом аналізованого періоду спостерігаємо тенденцію зниження вище наведеного показника на 4,67.

Чистий прибуток, який залишився для самофінансування господарства, може бути розподіленим по уставним та резервним фондах або залишитись нерозподіленим. Він також може бути направлений на фінансування будь яких майнових об'єктів, які будуть відображені в активній частині балансу.

Ліквідність підприємства – це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань. Ліквідність підприємства характеризується співвідношенням величини його високоліквідних активів (грошові кошти та їх еквіваленти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової заборгованості.

Таблиця 2.4

Показники фінансового стану СФГ «Обрій» за 2022 рік

Показник	На початок року	На кінець року	Відхилення, +,-
Показники платоспроможності			
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,1383	313,8955	311,7572
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,0398	0,0011	-0,0387
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0157	0,4627	0,4470
Показники фінансової незалежності, стійкості			
Коефіцієнт автономії	0,83	0,83	0,00
Коефіцієнт фінансової стабільності	12,09	18,11	6,02
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами	0,92	0,95	0,03
Коефіцієнт фінансування	0,08	0,05	-0,03
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,01	0,01	0,00
Забезпеченість власним капіталом	1,20	1,20	0,00

Коефіцієнт загальної ліквідності показує, яку частину поточних зобов’язань підприємство спроможне погасити, якщо воно реалізує всі свої

оборотні активи. У 2018 році на 1 гривню поточних зобов'язань припадало 2,13 грн оборотних коштів, 313,8 грн – у 2022 році. Оскільки значення значно перевищують оптимальне (2-2,5), то виникають сумніви щодо ефективності використання оборотних активів підприємства.

Занадто високий показник абсолютної ліквідності (норматив 0,2-0,3) свідчить про те, що значна частина капіталу відволікається на формування непродуктивних активів і свідчить про нераціональне використання грошових ресурсів.

Протягом аналізованого періоду спостерігаємо, що значення коефіцієнта автономії тримається на одному рівні та більше нормативного 0,83 (>0,5), що свідчить про те, що господарство має високу фінансову незалежність.

Коефіцієнт фінансової стабільності також більше норми (>0,5) протягом всього аналізованого періоду. Також спостерігаємо динаміку росту даного коефіцієнта. Можемо зробити висновок, що господарство має стійкий фінансовий стан і відносно незалежне від зовнішніх фінансових джерел.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами на протязі досліджуваних років тримається на одному рівні, в межах 0,9-0,95 завжди вище нормативного показника, що свідчить про непоганий фінансовий стан господарства та його спроможність проводити незалежну фінансову політику. Коефіцієнт фінансування за 2021 рік зменшився на 0,03 і на кінець року на 1 грн вкладених в активи СФГ «Обрій» власних коштів господарство залучило 5коп позикових коштів.

Питома вага власного капіталу у валюті балансу за рік зросла на 3% і на кінець 2022 року складає 95%.

2.2. Облікова політика підприємства у системі управління витратами

16.07.1999 р. Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» який надає право підприємству самостійно:

- визначати облікову політику підприємства;

- обирати форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них з додержанням єдиних засад, встановлених цим Законом, та з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних;

- розробляти систему і форми управлінського обліку, звітності і контролю господарських операцій, визначати права окремих працівників на підписання бухгалтерських документів;

- затверджувати правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку.

Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності, тобто це вибір самим підприємством певних і конкретних методик, форм і техніки ведення бухгалтерського обліку виходячи з діючих нормативних актів і особливості діяльності підприємства.

Одним з основних наказів, що відносяться до основної діяльності, є наказ про облікову політику. Для управління процесом виробництва матеріальних благ потрібно знати, скільки є матеріальних благ, скільки їх було вироблено, скільки витрачено, скільки спожито, скільки потрібно робочого часу на їх виробництво, тобто виникає потреба в контролі за мірою праці і мірою споживання. Такі дані дістають систематичним спостереженням, вимірюванням та реєстрацією виробничих і фінансових операцій, даючи їм кількісну і якісну характеристику, тобто шляхом обліку.

Фермерська діяльність як вид підприємництва здійснюється за такими принципами:

• вільний вибір діяльності;

• залучення на добровільних засадах до виконання фермерської діяльності майна та коштів юридичних осіб і громадян, у тому числі на умовах оренди;

• повна самостійність під час формування програми діяльності, вибору постачальників ресурсів і споживачів вироблюваної продукції, установлення

цін відповідно до чинного законодавства;

• вільне наймання працівників;

• залучення матеріально-технічних, фінансових, трудових, природних й інших видів ресурсів, використання яких не заборонене або не обмежене законодавством;

• вільне розпорядження прибутком (доходом), що залишається після внесення платежів, установлених законодавством;

• самостійне виконання фермерським господарством зовнішньоекономічної діяльності, використання ним належної йому частки валютної виручки на власний розсуд;

• майнова та інша відповідальність за результати господарської діяльності [5].

Облік у фермерських господарствах має свої особливості, серед яких варто виділити три аспекти.

По-перше, як правило, бухгалтерський облік у фермерських господарствах веде його голова чи один із членів господарства, але ці особи не досить добре розуміються на обліку. Тому облік має бути максимально спрощеним.

По-друге, для фермерського господарства властиве здійснення окремих специфічних господарських операцій, які на інших підприємствах проводяться не часто: – засновники фермерського господарства здебільшого вносять до складеного капіталу не майно, а лише права користування ним; – членам господарства виплачується не заробітна плата, а певна частка з отриманого господарством доходу.

По-третє, фермерське господарство займається сільськогосподарською діяльністю. Отже, при веденні бухгалтерського обліку господарство повинно враховувати всю облікову сільськогосподарську специфіку [7].

У СФГ «Обрій» облік ведеться за автоматизованою форммою за допомогою системи електронного документообігу 1С онлайн, із використанням плану рахунків та стандартів бухгалтерського обліку. 1С онлайн – це повністю

український продукт, що дозволяє оптимізувати витрати на ІТ і ведення бухгалтерії, а також отримати вигоди хмарного сервісу:

- не потрібно залучати інвестиції або дорогих фахівців – уже через 5 хвилин можна вести повноцінну бухгалтерію через Інтернет;
- інтеграція з «Приват24 для бізнесу»;
- безкоштовна реєстрація податкових накладних і здавання звітів до держорганів;
- інтеграція з сервісом електронного документообміну «Папка24»;
- доступ в будь-якій точці світу з планшета або смартфону.

Для вибору оптимальної цінової й збутової політики та управління фінансовими результатами центральне місце посідає облік витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг. Різноманіття сучасних методів обліку витрат та калькулювання собівартості продукції дає змогу застосовувати в практиці обліку сільськогосподарських підприємств таку методику, яка відповідає інформаційним запитам менеджменту й уможливлює приймати ефективні управлінські рішення щодо вдосконалення як технології виробничих процесів, так і їх самих. Облік витрат і виходу продукції у СФГ «Обрій» здійснюють у розрізі окремих об’єктів (видів або груп культур) [6].

Облік витрат та калькулювання собівартості продукції у СФГ «Обрій» має свої специфічні особливості: сезонний характер, залежність від природних факторів, спеціалізацію тощо.

Ціллю планування, калькуляції собівартості та контролю класифікація операційних витрат за елементами є не достатньо повною й інформативною. Саме тому згідно з Методичними рекомендаціями № 132 [28] всі витрати слід формувати по центрам відповідальності і об'єктам обліку, планування та калькуляції і, відповідно, класифікувати їх не лише за економічними елементами, а й за такими ознаками, як:

- види витрат;
- відношення за собівартістю продукції;
- обсяги виробництва і зміст витрат (непропорційні, постійні та

змінні);

- способи приєднання за собівартістю продукції;
- участь в процесі виробництва та його характер (накладні й основні)[5].

Індивідуальний список статей витрат є Винятковим для сільськогосподарського підприємства, який буває різним в залежності від видів здійснених операцій, виробничих характеристик деяких видів продукції.

Статті витрат сільськогосподарського підприємства затверджує саме підприємство та їх перелік є у додатках до Наказу про облікову політику. За номенклатурою статей калькуляції у рослинництві, включається: паливно-мастильні витрати, витрати на амортизацію, заробітна плата, соціальні виплати, добрива та садивні матеріали та інші витрати [5].

Властивістю калькулювання у рослинництві є те, що дійсна собівартість продукції розраховують в цілому за рік. Це обумовлено специфікою такої галузі — технологічний процес у рослинництві носить тривалий характер, тому собівартість може бути установлена тільки після зібрання врожаю [5].

Порядок визначення собівартості у рослинництві регламентовано Методичними рекомендаціями № 132 [28]. Так, розподіл накопичених витрат і закриття відповідних рахунків їх обліку, необхідно здійснювати у такій черговості:

1. Розподіл витрат на утримання основних засобів між окремими об'єктами обліку та планування (з субрахунку 91 «Загальновиробничі витрати»).

2. Визначення собівартості робіт і послуг допоміжних господарств (ремонтні бригади, вантажний транспорт, постачання води тощо).

3. Розподіл загальних витрат на зрошування та/або осушення земель, утримання полезахисних смуг.

4. Вирахування з витрат основного виробництва сум надзвичайних втрат. Необхідно відзначити, що специфічним для рослинництва є те, що існує ймовірність виникнення надзвичайних втрат в разі загибелі врожаю внаслідок

стихійного лиха. В такому випадку у собівартість включатимуться тільки повторні витрати, пов'язані з пересіванням повністю загиблих рослин (насіння, обробка ґрунту перед посівом тощо).

5. Розподіл загальновиробничих витрат (ЗВВ) окремих підрозділів (бригад, ферм, цехів, ділянок) і галузей.

6. Визначення собівартості продукції підсобних промислових виробництв з переробки рослинницької продукції.

7. Обчислення собівартості товарної продукції рослинництва. Слід зазначити, що калькулювання собівартості у рослинництві не передбачає поділ загальновиробничих витрат на постійні та змінні. Натомість останні поділяють на пропорційні (визначаються обсягом одержаного врожаю/продукції) і непропорційні (залежать від обсягу виконаних робіт) [5]. Розподіл загальновиробничих витрат у рослинництві є досить непростим.

Так, витрати на утримання основних засобів відносять на собівартість продукції окремих культур і видів незавершеного виробництва таким чином:

1) тракторів - пропорційно обсягу виконаних ними механізованих тракторних і будівельних робіт;

2) грунтообробних машин - пропорційно обробленим площам, зайнятим певними сільгоспкультурами;

3) сівалок - пропорційно посівній площі;

4) технічних засобів для збирання врожаю - прямо або пропорційно зібраній площі;

5) машин зі внесення добрив - пропорційно масі внесених добрив;

6) меліоративних споруд - пропорційно площам меліорації;

7) складів для зберігання продукції - пропорційно кількості та тривалості зберігання продукції протягом звітного періоду [5].

Зміст облікової політики ґрунтується на національних стандартах ведення бухгалтерського обліку. Якщо ж, ураховуючи специфіку господарської діяльності, способи ведення обліку не встановлені, СФГ «Обрій» самотужки

готує необхідні процедури, дивлячись на вимоги законодавства й нормативних актів з бухгалтерського обліку [19].

Відзначаємо, що документи оформлюються та втілюються у форматі Наказу про облікову політику, який є внутрішнім порядком, що направляє організацію обліку підприємства. Наказ опрацьовується головним бухгалтером та затверджується керівником підприємства СФГ «Обрій». Хочемо зазначити, що від структури елементів облікової політики впливає правдиве уособлювання господарських операцій та їх узагальнення в бухгалтерській звітності [19].

Методичними рекомендаціями щодо облікової політики підприємства стосовно витрат передбачено наступні елементи облікової політики підприємства: порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат, ведення окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат; застосування класу 8 або 9 Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу; перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг); базу розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу [19].

За результатами нашого дослідження визначено, що в наказі про облікову політику у СФГ «Обрій» містяться такі складові: вартісна межа і строки корисного використання основних засобів: прямолінійний метод амортизації основних засобів та нематеріальних активів; спосіб амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів: амортизація нараховується в першому місяці їх використання в розмірі 100% первісної вартості; метод середньозваженої собівартості при вибутті у виробництво сировини.

Крім того, на підприємстві при розробці документу, який регламентує облікову політику, на організаційно-технічному етапі треба визначитися з:

- форму бухгалтерського обліку;
- визначитися зі структурою бухгалтерської служби на підприємстві;

- встановити кількість осіб, та їх посадові обов'язки , які б займалися обліком

витрат, доходів та фінансових результатів;

- встановити графік документообігу на підприємстві та визначитися з переліком первинних документів;

- встановити порядок узагальнення даних в облікових регістрах та форми управлінської звітності [19].

При формуванні елементів облікової політики методичного етапу доречно вказати:

– методи оцінки витрат і доходів. Слід врахувати специфічну діяльність сільськогосподарських підприємств, при виборі методів визнання витрат і доходів в обліковій політиці підприємства. Для цього слід керуватися вимогами НП(С)БО 15 «Доходи», НП(С)БО 16 «Витрати». Зокрема, доходи оцінюються за справедливою вартістю отриманих активів у результаті їх надходження чи збільшення їхньої вартості. Оцінка витрат визначається за сумою справедливої вартості активів, на момент їх вибуття або зменшення вартості з урахуванням нормативів, оптимальних методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції;

– специфіку визнання витрат та доходів. В тому числі, вибуття активів з підприємства визнається втратою економічних вигід, а отже і витратами. Витратами також вважаються зменшення вартості активів у результаті їх знецінення, зменшення корисності тощо та збільшення зобов'язань.

Доходами визнається збільшення економічних вигод унаслідок: надходження активів, збільшення їх вартості та зменшення зобов'язань;

– перелік, база розподілу, та склад статей собівартісної калькуляції продукції,

– маркетингово-збутових та загальновиробничих витрат.

Так, до маркетингових витрат слід відносити: витрати, пов'язані з проведенням маркетингових досліджень та вивченням ринку збуту; витрати на

рекламу; заробітну плату торгових представників; утримання місць продажу; торгові знижки тощо.

Витрати на збут формуються за рахунок:

- вартості матеріалів для пакування;
- витрати для ремонту тари;
- витрати на оплату праці, в тому числі комісійні винагороди для агентів, продавців, робітникам підрозділів для забезпечення збуту;
- витрати для утримання основних засобів
- витрати для утримання інших необоротних матеріальних активів, що пов’язані зі збутом товарів та продукції;
- витрати для переміщення продукції між складами самого підприємства.

Враховуючи галузеву специфіку виробництва, облік витрат доцільно втілювати за однопередільним методом із використанням засобів нормативного методу обліку в частці затрат сировини. Це забезпечить отримання повної та достовірної облікової інформації про витрати на кожному етапі виготовлення продукції;

– основні засади утворення робочих планів рахунків у елементах витрат, доходів та фінансових результатів підприємства.

Заключний етап передбачає підготовку, розгляд та підписання документу про облікову політику підприємства.

Слід зазначити, що в обліковій політиці сільськогосподарське підприємство повинно висвітлювати особливості документального оформлення та перелік первинних документів.

Первинний облік витрат на виробництві є частиною загальної системи бухгалтерського обліку СФГ «Обрій».

Виробництво продукції (робіт і послуг) пов’язане з певними витратами. У процесі виробництва продукції затрачається праця, уживаються засоби праці, а також предмети праці. Всі витрати компанії на створення й реалізацію продукції, виражені в грошовій формі, утворюють собівартість продукції.

Собівартість - найголовніший показник ефективного використання виробничих ресурсів.

Мета обліку витрат на виробництво і калькуляцію собівартості продукції полягає в своєчасному, повному і достовірному визначенні фактичних витрат, пов'язаних з виробництвом і збутом продукції, вирахуванні фактичної собівартості окремих видів і всієї продукції, контролі за використанням ресурсів і засобів.

Облік витрат - віддзеркалення витрат, здійснюваних на підприємстві протягом певного періоду, пов'язаних з процесами постачання, виробництва і реалізації в розрізах, що формують собівартість готової продукції [35].

Основними функціями первинного обліку є інформаційна та контрольна. Таким чином, первинний облік витрат виробництва вирішує наступні задачі:

- постійне здійснення заходів з підвищення достовірності та вчасності облікових даних про витрати виробництва;
- отримання інформації про витрати в розрізі статей калькуляції;
- оперативна реєстрація змін та відхилень у виробничому процесі за центрами відповідальності та місцями виникнення витрат;
- контроль за фактичними непродуктивними витратами і втратами.

Особливістю виробничого процесу у рослинництві є те, що господарські операції часто здійснюються у виробничих підрозділах, тому і деякі первинні документи вручну оформлюються водіями, комбайнерами, бригадирами, робітниками току (вагарями, завідувачем току), а згодом передаються в бухгалтерію, де інформація з них узагальнюється і систематизувався в певних звітних документах (відомостях, журналах, реєстрах тощо) [5].

Для того, щоб облік був ефективним, він повинен бути відповідним чином організованим. Організація обліку у СФГ «Обрій» включає організацію облікового процесу облікового апарату і праці облікового працівника. Весь обліковий процес у господарстві можна поділити на три стадії – первинний, поточний і підсумковий.

Первинний облік здійснюється на першій стадії облікового процесу і має

мету зібрати первинні облікові дані про наявність коштів, господарські процеси та їх бухгалтерського документування. На цій стадії реалізуються такі методи обліку як оцінка і документація.

Другою стадією облікового процесу є поточний облік. На цій стадії протягом місяця проводиться облікова реєстрація господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку і облікових регістрах з використанням різних елементів методу бухгалтерського обліку – рахунків, подвійного запису, інвентаризації й оцінки.

Третя стадія облікового процесу – підсумковий облік – це узагальнення даних поточного обліку, складання калькуляції, подвійний запис, баланс і звітність.

Обліковий процес в технологічному плані дуже складний і різноманітний. Саме тому він повинен бути розділений між окремими виконавцями – обліковими працівниками.

СФГ «Обрій» спеціалізується на виробництві продукції рослинництва (зернових і технічних культур), є малим підприємством згідно діючої класифікації. У своїй виробничій діяльності використовує 823 га орендованих сільськогосподарських угідь. Середня кількість найманих осіб, які зайняті сільськогосподарським виробництвом, складає 13 осіб. Для вчасного виконання деяких сільськогосподарських робіт під час посівної і збору урожаю залучаються також сторонні організації з надання відповідних робіт і послуг.

Підприємство складає фінансову звітність за спрощеною формою – Баланс (ф. № 1-м) і Звіт про фінансові результати (ф. № 2-м), статистичну звітність для малих фермерських господарств і є платником: єдиного податку IY групи платників податків, ПДВ, податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску.

Бухгалтерський відділ підприємства включає 2 штатних одиниці: головний бухгалтер – 1 ставка, бухгалтер – 1 ставки. Для реєстрації фактів господарського життя та відображення їх в системі обліку на господарстві використовується журнально-ордерна форму обліку та частково

автоматизована система обробки облікових документів. Бухгалтерія приймає первинні та зведені бухгалтерські документи, потім бухгалтер набирає в спеціальній програмі бухгалтерські проводки згідно зведених даних у бухгалтерських довідках, формує оборотно-сальдові та сальдові відомості за рахунками.

Витрати в рослинництві обліковують за статтями, які підприємство визначає самостійно і затверджує наказом про облікову політику, зокрема: витрати на оплату праці; насіння та посадковий матеріал; паливо й мастильні матеріали; добрива; засоби захисту рослин та тварин; роботи і послуги; витрати на ремонт необоротних активів; інші витрати на утримання основних засобів; інші витрати; непродуктивні витрати; загальновиробничі витрати.

Насіння і садивний матеріал відпускають у межах встановлених норм за Лімітно-забірними картками (ф.№117-АПК) або Накладними внутрішньогосподарського призначення (ф. № 87). Основою для списання насіння з підзвіту після завершення сівби є Акт витрати насіння і садивного матеріалу (ф. № 119). Затверджений керівником підприємства Акт передається до бухгалтерії і є підставою для записів до Журналу обліку робіт і витрат (ф. № 37), і Звіту про рух матеріальних цінностей (ф. № 112).

Добрива під технічні культури списують на підставі Акта про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив, пестицидів і гербіцидів (ф. №118). Їх списують окремо за видами їх під кожну культуру із зазначенням номера поля.

Вартість робіт і послуг наданих сторонніми організаціями відноситься на об’єкти обліку виробництва за Рахунками-фактурами (ф. № 168) та Товарно-транспортними накладними (ф. № 1 с.-г.).

Транспортні витрати в СФГ «Обрій» відображають на підставі даних Подорожніх листів вантажного автомобіля (ф. № 4-п), які групуються в Накопичувальній відомості роботи вантажного автотранспорту (ф. № 38), в яких систематизовано показники Подорожніх листків вантажного автомобіля і напрями використання послуг вантажного автотранспорту.

Амортизацію основних засобів, які використовуються в основних галузях сільськогосподарського виробництва, визначають у Розрахунках амортизаційних відрахувань та включають до виробничих витрат на підставі Відомості нарахування амортизаційних відрахувань (ф. № 62).

Основні засоби попередньо групують у Відомості нарахування амортизації за кожним аналітичним рахунком. Щомісяця на основі цієї Відомості здійснюється запис у виробничі звіти про суми нарахованого зносу за статтею «Амортизація».

Розподіл витрат на управління та обслуговування виробництва в СФГ «Обрій» проводять на підставі розрахунків, які оформляються довідками бухгалтерії.

Загальновиробничі витрати включають у витрати виробництва тільки в кінці року на основі Відомості розподілу накладних витрат.

Облік надходження продукції рослинництва має забезпечити повне, точне і своєчасне її оприбуткування для зменшення втрат урожаю.

Зведеним документом про надходження і витрачання насіння технічних культур на току є Відомість руху зерна та іншої продукції (ф. № 80). Її складає завідуючий током, на підставі реєстрів, товарно-транспортних накладних, актів на сортування і сушіння. Записи групуються за об'єктами надходжень і відправки продукції. Наприкінці дня відомість разом з документами здають в бухгалтерію заздалегідь проставивши дані в Книгу складського обліку.

Дані первинних документів по кількості одержаного врожаю в розрізі культур, сортів і виробничих підрозділів узагальнюють у зведених документах (відомість руху, журнал вагаря, звітах про рух матеріальних цінностей), які є підставою для записів до регістрів аналітичного обліку, тобто складається Виробничий звіт по рослинництву.

Для обліку витрат і виходу продукції рослинництва сільськогосподарські підприємства використовують рахунок 23 "Виробництво", субрахунок 231 "Рослинництво". Це активний калькуляційний рахунок, за дебетом якого відображають витрати на виробництво, а за кредитом - вихід

продукції. Протягом року записи по дебету і кредиту обліковують наростаючим підсумком, тобто в поточному році дані субрахунку відображаються розгорнуто. Тільки в кінці року визначають залишок по рахунку, який відображає суму незавершеного виробництва продукції рослинництва. Особливістю виробничого процесу вирощування продукції рослинництва є наявність незавершеного виробництва. Отже, в обліку існує необхідність достовірно розмежовувати витрати і отримувати відповідні підсумкові дані за суміжними роками виробництва, за основними видами і групами культур, за основними видами робіт, що виконуються, за статтями (елементами) витрат, за підрозділами господарства.

Витрати в рослинництві обліковують по статтях, перелік яких підприємство визначає самостійно. Кореспонденція рахунків та статтях витрат які ведуть в СФГ «Обрій» наведені за 2022 рік.

По статті «Витрати на оплату праці» обліковують основну і додаткову оплату праці робітників, які безпосередньо зайняті на вирощуванні технічних культур. Суми по даній статті відображаються наступним бухгалтерським записом:

Дебет рахунку 231 «Рослинництво»

Кредит рахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою» 412 тис. грн.

По статті «Відрахування на соціальні заходи» показують нарахування обов’язкових внесків до Пенсійного фонду України.

Дебет рахунку 231 «Рослинництво»

Кредит рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням» 111,3 тис. грн.

По статті «Насіння та посадковий матеріал» показують вартість насіння та садивного матеріалу власного виробництва і придбаного, які використані для посіву (посадки) відповідних сільськогосподарських культур та насаджень. Витрати на підготовку насіння до посіву (протруювання, сортування тощо), навантаження та транспортування його до місця посіву не включаються у вартість насіння, а відносяться на виробництво певної сільськогосподарської культури (групи культур) за іншими статтями витрат.

Дебет рахунку 231 «Рослинництво» 1033,7 тис.грн

Кредит рахунку 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»

На статтю «Паливо та мастильні матеріали» в СФГ «Обрій»відносять вартість палива, яке використане на виконання технологічних операцій. Зокрема, тут показують витрату палива по роботі машинно-тракторного парку. Паливо, використане на роботу автомобільного транспорту включається в ціну його роботи і окремою статтею по рослинництву не відображається.

Дебет рахунку 231 «Рослинництво»

Кредит рахунку 203 «Паливо» 886,1 тис. грн.

Стаття «Добрива» призначена для обліку вартості внесених в грунт під сільськогосподарські культури органічних та мінеральних добрив. Органічні добрива списують по фактичній собівартості (або умовній ціні), яка визначається на підприємстві. На цю статтю списують витрати по посіву та приорюванню культур, що використовуються як зелені добрива (люпин, сераделла та інші).

Дебет рахунку 231 «Рослинництво» 939,1 тис.грн.

Кредит рахунку 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»

По статті «Роботи та послуги» відображаються витрати на роботи та послуги власних допоміжних виробництв, які забезпечують виробничі потреби, та вартість послуг виробничого характеру, наданих сторонніми підприємствами, включаючи плату за воду для зрошення та інші послуги, надані водогосподарськими організаціями.

Дебет рахунку 231 «Рослинництво»

Кредит рахунку 234 «Допоміжні виробництва» 154,1тис. грн.

Кредит рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками»

По цій статті показують вартість послуг власного транспорту (автомобільного, тракторного, живої тяглової сили) на переміщення насіння, добрив, нафтопродуктів та інших вантажів з центральних складів, складів

виробничих підрозділів підприємства та інших місць постійного зберігання на поля, польові стани, місця заправлення тракторів, комбайнів та сільськогосподарських машин під час їх роботи в полі, вивезення сільськогосподарської продукції з поля в місця зберігання та використання.

У витрати на надані сторонніми підприємствами та організаціями послуги з агрохімічного обслуговування та внесення добрив не включається вартість отрутохімікатів і добрив, яка показується по відповідних інших статтях.

Підставою для запису витрат по даній статті є нагромаджувальні відомості з розподілу робіт і послуг власних допоміжних виробництв та рахунки підприємств і організацій, які виконували відповідні роботи.

По статті «Амортизація основних засобів» відображаються амортизаційні відрахування по основних засобах, що відносяться на об’єкти обліку рослинництва прямо та шляхом розподілу.

Дебет рахунку 231 «Рослинництво»

Кредит рахунку 131 «Знос основних засобів» 69,6 тис. грн.

На статтю «Інші витрати» відносяться витрати, що безпосередньо пов’язані з виробництвом певної продукції і не включені до інших статей, а саме: вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, знос спеціального одягу та спеціального взуття, платежі за страхування урожаю сільськогосподарських культур тощо.

Дебет рахунку 231 «Рослинництво» 3577,9 тис. грн.

Кредит рахунку 911 «Загальновиробничі витрати в рослинництві»

Організація синтетичного та аналітичного обліку витрат виробництва повинна забезпечити: відображення всіх проведених операцій щодо витрат, відповідний розподіл витрат за об’єктами обліку і об’єктами калькулювання, визначення собівартості продукції, своєчасне отримання необхідної інформації для потреб управління.

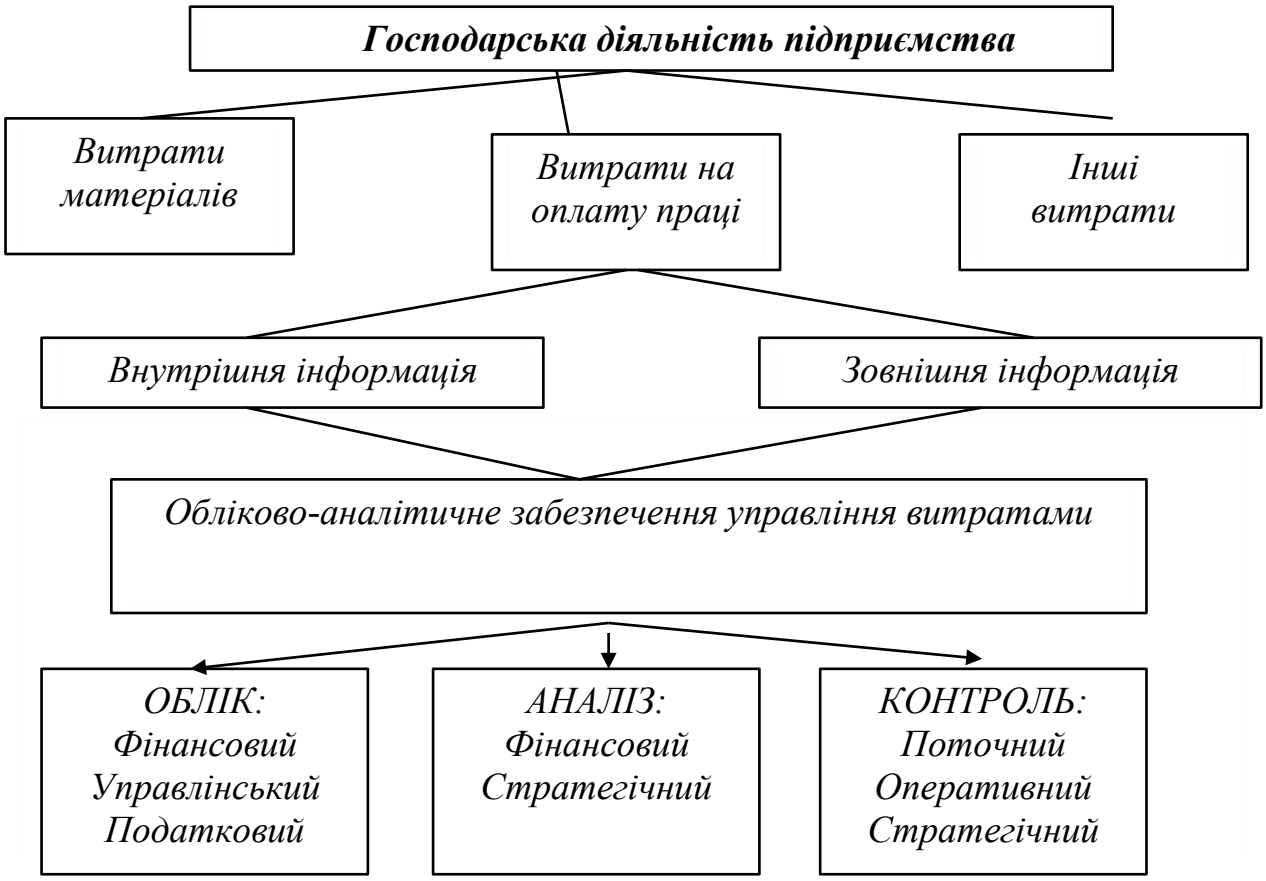

Рис. 2.1. Обліково-аналітичне забезпечення процесу управління витратами

Однією із важливих функцій обліку є якісне задоволення інформаційних потреб користувачів, з метою прийняття ними ефективних управлінських рішень, а тому облікова інформація є основним джерелом даних стосовно фінансово-господарської діяльності підприємства. До облікової інформації в частині витрат емітента корпоративних прав належать:

1) первинні документи з обліку витрат підприємства (накладна; акт виконаних робіт (наданих послуг); лімітно-забірна картка; накладна вимога; акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів; відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних матеріальних активів; видатковий касовий ордер; платіжне доручення; звіт про використання коштів, наданих на відрядження та під звіт; розрахунково-платіжна відомість; акти приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, рішення судових органів, інвентаризаційні описи товарно-матеріальних

цінностей, довідки бухгалтерії тощо). Зазначенні первинні документи відображають інформацію щодо формування та списання виробничих витрат та витрат діяльності підприємства.

Інформація, наведена в зазначених первинних документах, спершу відображається в системі рахунків бухгалтерського обліку емітента корпоративних прав, а потім – в облікових регістрах та звітності.

2) облікові регістри. За журнальної форми обліку інформація щодо сум визнаних загальновиробничих, адміністративних витрат (витрати на утримання адміністративно-управлінського персоналу, витрати на службові відрядження, амортизація необоротних активів, інші витрати загальногосподарського призначення), збутових витрат (витрати пакувальних матеріалів, витрати на транспортування продукції, витрати на оплату праці та комісійні продавцям, а також витрати на рекламу), а також інших витрат операційної діяльності (витрат на дослідження і розробки, собівартість реалізованої іноземної валюти та виробничих запасів, списання сумнівних і безнадійних боргів, втрати від операційної курсової різниці, втрат від знецінення виробничих запасів, нестач та втрат від псування цінностей, визнані пені, штрафи, неустойки та інші витрати) відображається у журналі 5 «Облік витрат».

3) фінансова звітність. Інформація про витрати наводиться у формі № 2 Звіт про фінансові результати (у першому та третьому розділах) та у формі № 5 Примітки до річної фінансової звітності. У першому розділі «Фінансові результати» форми № 2 розкривається інформація про суми визнаних витрат (у розрізі собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг), адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат, фінансових витрат, втрат від участі в капіталі, інших витрат), а в третьому розділі «Елементи операційних витрат» наводиться інформація про операційні витрати за характером понесених витрат (матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати).

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА

Системне управління витратами в сільськогосподарських підприємствах повинно орієнтуватися насамперед на застосування важелів скорочення непрямих виробничих затрат. Воно передбачає оцінку маржинальної рентабельності та ефективності дії чинних норм і нормативів, діагностику витрат сільськогосподарського підприємства та відхилення їх значень від запланованих, використання методів фінансового планування в господарській діяльності сільськогосподарських підприємств, а також сприяння створенню стимулів для скорочення обсягів непрямих затрат виробництва.

Ефективне управління витратами в сільськогосподарських підприємствах не зводиться до скорочення обсягу використання ресурсів на одиницю площі сільськогосподарських угідь чи на одну голову тварин. Навпаки, воно повинно спрямовуватися на їх збільшення, оскільки інтенсивний тип виробництва на інноваційно-інвестиційній основі забезпечує підвищення ефективності виробництва та зростання рівня конкурентоспроможності підприємства. Дієвим інструментом вдосконалення управління підприємством в сучасних умовах є впровадження в практику принципів маркетингового управління. Це дає змогу підвищити рівень гнучкості системи менеджменту у процесі діяльності, спрямованої на збільшення доходів і раціоналізацію витрат.

Згідно з НП(с)БО 16 «Витрати» підприємство самостійно встановлює склад статей витрат, але пропонується їх перелік встановити відповідно до Методичних рекомендацій по плануванню, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, наведених в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Рекомендований перелік статей витрат за калькуляційними статтями у рослинництві СФГ «Обрій»

№ п/п	Статті витрат в рослинництві
1	Витрати на оплату праці
2	Єдиний соціальний внесок
3	Насіння та садивний матеріал
4	Паливо та мастильні матеріали
5	Засоби захисту рослин
6	Сировина та матеріали (без зворотних відходів)
7	Роботи та послуги
8	Витрати на утримання основних засобів
9	Інші витрати
10	Єдиний податок
11	Брак у виробництві

У сільськогосподарських підприємствах поділ витрат на змінні і постійні є досить важливим і необхідним, оскільки основну частину витрат при виробництві продукції займають матеріальні витрати, які займають найбільшу питому вагу у витратах на виробництво.

У СФГ «Обрій» пропонується використовувати розвинутий «директ-костинг», при ньому собівартість включає як змінні витрати, так і прямі постійні.

Система директ-костинг, з допомогою системи калькулювання змінних витрат, дає змогу визначити маржинальний дохід, який широко застосовується для аналізу беззбитковості підприємства, необхідного для прийняття управлінських рішень.

Аналіз беззбитковості дозволяє розрахувати таку суму або кількість продаж, при яких надходження дорівнює витрачанню. Бізнес не несе збитків, але і не приносить прибутків. Ключовими елементами аналізу беззбитковості є:

- маржинальний дохід;
- точка беззбитковості;

Коефіцієнт маржинального доходу відображає питому вагу маржинального доходу у величині виручки від реалізації продукції або в ціні товару. В СФГ «Обрій» коефіцієнт маржинального доходу для сої в 2022 році становив 8,28 грн., що свідчить про те, що при продажі сої на кожну гривню підприємство отримає 8,28 грн. маржинального доходу.

Зробивши розрахунки, ми дійшли висновку, що беззбитковою є робота підприємства при обсягу реалізації сої в розмірі 1178 ц, при цьому сукупні витрати і виручка від реалізації становитимуть 894933 грн.

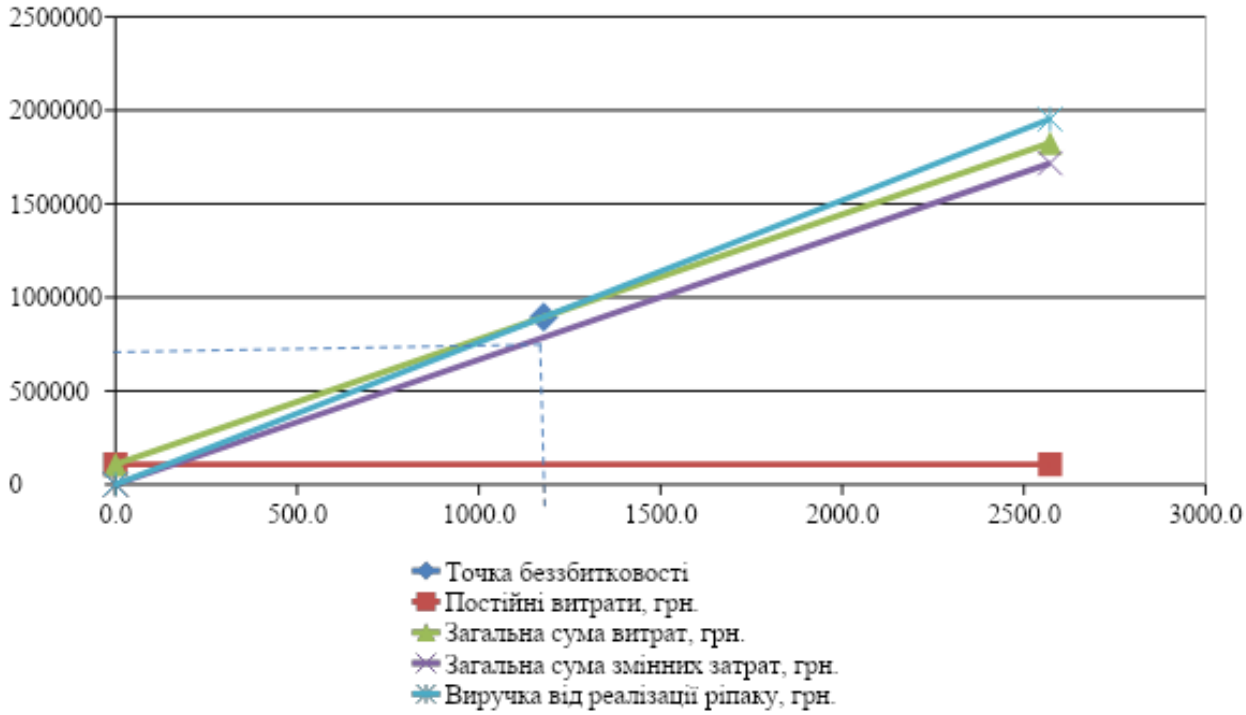

Рис. 3.1. Беззбиткове виробництво сої у СФГ «Обрій»

В СФГ «Обрій» коефіцієнт маржинального доходу для соняшнику в 2022 році становив 1,31 грн., що свідчить про те, що при продажі соняшнику на кожну гривню підприємство отримає 1,31 грн. маржинального доходу.

Зробивши розрахунки, ми дійшли висновку, що беззбитковою є робота підприємства при обсягу реалізації соняшнику в розмірі 1676,3 ц, при цьому сукупні витрати і виручка від реалізації становитимуть 1344081 грн.

В процесі дослідження виявлено, що між Інструкцією по застосуванню Плану рахунків та НП(С)БО 16 «Витрати» виявлена певна неузгодженість стосовно витрат на утримання машин та обладнання. Тому, пропонуємо звернути увагу на це непорозуміння в нормативних документах більш детальніше.

У НП(С)БО 16 «Витрати» вказується, що до складу ЗВВ відноситься амортизація основних засобів загальновиробничого призначення, а також що до складу ЗВВ включаються затрати на утримання, привласнення продуктів чужої праці та ремонт, страховка, оренда основних засобів та інших необоротних активів загальновиробничого призначення.

В Інструкції по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку наведено кореспонденцію рахунку 91 з іншими рахунками, де вказується, що кредит рахунку 91 кореспондує лише з рахунком 23 і рахунком 90, тобто не передбачено списання вартості транспортних робіт техніки на інші рахунки, крім виробництва та реалізації. Такий порядок обліку прийнятний для промисловості, а не для сільськогосподарських підприємств, в яких трактори, комбайни і самохідні машини мають дещо ширше застосування, що не було враховано при підготовці Плану рахунків та Інструкції щодо його застосування. Сталося це, на нашу думку, через те, що не проведено заздалегідь певної підготовчої роботи і запропоновано було ввести неперевірений, не апробований План рахунків, який ще до цього часу спричинює безліч непорозумінь.

Варто зазначити, що трактори, комбайни та інші самохідні машини не є основними засобами загальновиробничого призначення, оскільки вони

використовуються не тільки в основних галузях сільськогосподарського виробництва, але й виконують роботи при здійсненні капітального будівництва, заготівлі і придбанні виробничих запасів, реалізації продукції, а також для задоволення загальновиробничих та загальногосподарських потреб підприємства.

Рахунок 91 за класифікаційною ознакою належить до збірно-розподільчих, а в даному випадку він є і калькуляційним. Так як на цьому рахунку обраховують витрати, які відносяться до транспортних робіт тракторів, а в подальшому обчислюють собівартість транспортних робіт та проводять коригування планової собівартості до рівня фактичних витрат (собівартість транспортних робіт обчислюється лише один раз у кінці року), то витрати на утримання і експлуатацію тракторів, комбайнів та інших самохідних машин не доцільно обраховувати у складі ЗВВ.

Виникає питання, де тоді обраховувати витрати на утримання та експлуатацію машин і обладнання? Вважаємо за доцільне облік витрат на затримання та введення в дію машин і обладнання вести на окремому субрахунку рахунка 23 «Виробництво», який пропонуємо так і назвати «Витрати на утримання та експлуатацію машин і обладнання».

Відповідно до цього субрахунку на окремих аналітичних рахунках пропонується обраховувати витрати на утримання і експлуатацію машин, тракторів і комбайнів (рис. 3.2).

Слід зауважити, що витрати на утримання та експлуатацію комбайнів та інших збиральних машин доцільно відображати за їх видами, використовуючи окремі аналітичні рахунки і розподіляти їх між культурами пропорційно зібраній площі, а по інших машинах згідно обробленої площі.

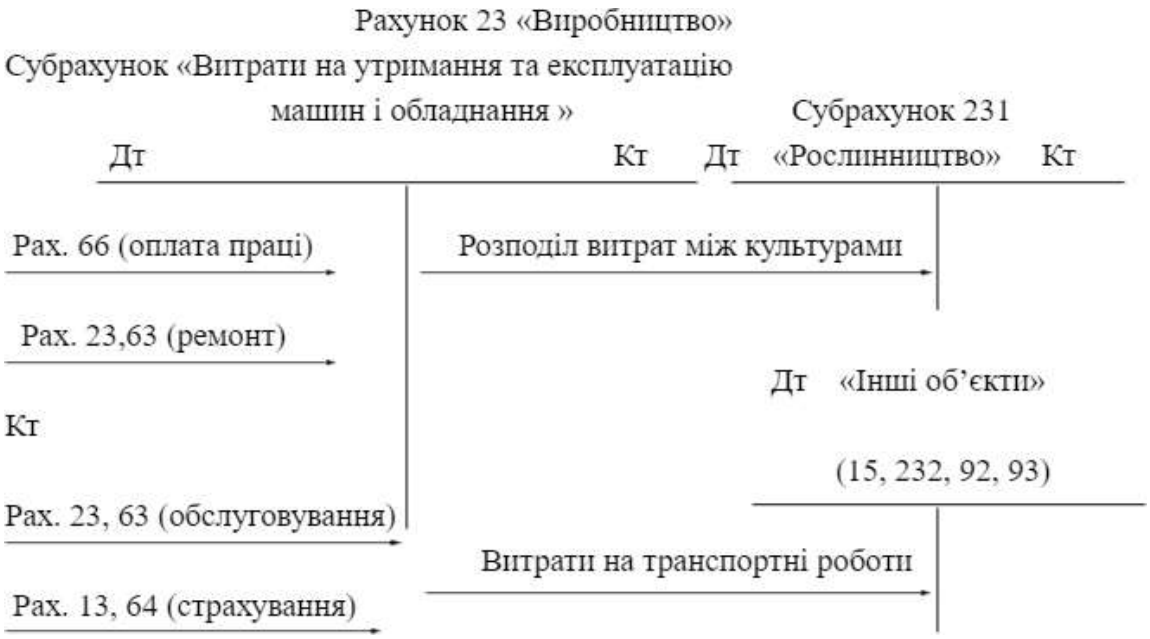

Рис.3.2 Запропонована схема обліку витрат на утримання і експлуатацію машин і обладнання

Якщо підприємство використовувало аналітичний рахунок «Витрати на утримання та експлуатацію тракторів» доцільно і в подальшому відображати витрати на транспортні роботи тракторів, а також нерозподілені витрати (амортизаційні відрахування, витрати на ремонт, страхові платежі та інші витрати), розподіляти на основне виробництво пропорційно встановленій базі розподілу.

Крім вищезазначеного в процесі дослідження встановлено, що передбачена Методичними рекомендаціями № 132 номенклатура статей витрат на експлуатацію та утримання машин і обладнання недостатньо обґрунтована і потребує, на нашу думку, уточнення. Згідно Методичних рекомендацій № 132 витрати з експлуатації вантажних автомобілів підприємства повинні відноситись на об'єкти обліку і планування пропорційно виконаним роботам в тонно-кілометрах, а витрати по експлуатації спеціальних машин (водовози, бензовози, автофургони, автобуси та ін.) пропорційно відпрацьованим машино-дням [30].

Тому при їх розподілі деталізувати облік витрат з експлуатації автомобільного транспорту можна, наприклад за статтями «Послуги вантажних автомашин» та «Послуги автомашин спеціального призначення». Це дозволить достовірно та обґрунтовано розподіляти витрати з експлуатації різних за марками і призначенням автомашин на об'єкти обліку витрат в рослинництві.

На основі дослідження роботи СФГ «Обрій» та з урахуванням організаційно-технологічних особливостей сільськогосподарської техніки було зроблено порівняльний аналіз та рекомендовано наступну номенклатуру статей витрат на утримання машин і обладнання (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Існуючий та рекомендований перелік статей витрат на експлуатацію та утримання машин і обладнання

Існуючий перелік статей [96]	Рекомендований перелік статей
1. Різні матеріальні витрати (паливні, матеріали, будівництво, резерв, малоцінні та швидкозношувані запаси)	1. Пальне і мастильні матеріали (крім витрат на виконання сільськогосподарських робіт)
2. Витрати на оплату праці	2. Витрати на оплату праці робітників, що обслуговують техніку (механіків, сторожів, інженерів, обліковців тракторної бригади)
3. Відрахування на соціальні заходи	3. Відрахування на соціальні заходи
4. Амортизація	4. Амортизація основних засобів
5. Інші операційні витрати	5. Роботи і послуги
	6. Витрати на ремонт основних засобів
	7. Інші прямі витрати

Вважаємо, що виділені статті витрат дозволяють прискорити процес обробки та формування облікової інформації, а також допоможуть обґрунтовано здійснити розподіл витрат на утримання техніки.

Для забезпечення в системі управління витратами, яка б відповідала сучасним вимогам, виникає необхідність створення моделі автоматизації оброблення інформації для прийняття рішень. Побудова інформаційної системи

повинна поєднувати в собі три рівні управління процесами на підприємстві: управління бізнес-процесами; управління проектно-конструкторськими розробками; управління технологічними процесами виробництва [34].

У схемі формування інформаційних потоків повинні бути включенні робочі місця всіх працівників, функціональні обов'язки, яких певною мірою пов'язана з формуванням витрат.

Витрати виробництва найкраще контролювати там де відбувається виробничий процес, чи обслуговування його.

Отже, облік, аналіз, нормування витрат потрібно здійснювати за місцями їх виникнення і будуватися за ієрархічним принципів.

Вважаємо, що вищенаведені пропозиції сприятимуть організації дієвого контролю за витратами діяльності підприємства та призведуть до його успішного зростання.

Функціонування служби внутрішнього контролю в СФГ «Обрій», за умови додержання вимог до її організації, є надійним гарантомусунення в майбутньому невиправданих і протизаконних дій робітників підприємства, хибних та неадекватних управлінських рішень.

За результатами дослідження напрямів удосконалення обліку і контролю витрат виробництва у СФГ «Обрій» із застосуванням сучасних інформаційних технологій можна зробити такі висновки:

1. Для проведення аналізу виробничо-господарської діяльності та прийняття ефективних управлінських рішень необхідно підвищити рівень інформативності первинних облікових документів.

2. З метою формування актуальної інформації про витрати на виробництво рекомендовано використання спеціально розробленої форми управлінської звітності – відомості розрахунку собівартості продукції технічних культур, які доцільно складати щомісяця та вести в розрізі основних центрів відповідальності витрат. У звітній формі знаходять відображення різні показники собівартості продукції (планова, технологічна, виробнича, повна), правильне використання яких в системі контролю та менеджменту

підприємства забезпечує ефективне управління витратами на різних етапах виробництва.

3. Організація обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції у СФГ «Обрій» передбачає здійснення заходів по відновленню на підприємстві управлінського обліку та аналізу в рослинництві із використанням АРМ. Внесені пропозиції забезпечать побудову цілісної системи управлінського обліку на підприємстві з урахуванням галузевих особливостей, підвищать рівень економічної роботи та достовірність і прозорість бухгалтерської інформації для її використання.

ВИСНОВКИ

Сутність обліково-аналітичного забезпечення полягає в об’єднанні облікових та аналітичних функцій, забезпеченні безперервності аналітичного процесу і використанні його результатів для прийняття ефективних управлінських рішень.

В сучасних умовах значно посилюються вимоги до бухгалтерського обліку та економічного аналізу в напрямі підвищення гнучкості, деталізації та оперативності одержуваної інформації про виробничі витрати з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення управління витратами виробництва сільськогосподарської продукції відіграє важливу роль в функціонуванні системи управління підприємством в цілому, оскільки надає інформацію щодо розмірів витрат, їх складових та факторів.

У 2022 році зменшення валюти балансу порівняно з попереднім роком на 7,7 % супроводжувалося збільшення нерозподіленого прибутку на 173,4 тис.грн. або 5 %. Це говорить про те, що оборотні кошти у 2022 році були використані ефективно.

Станом на початок 2022 року, загальна сума основних засобів складала 4648,4тис. грн. На кінець 2022 року спостерігаємо зниження суми основних засобів на 8,9 %. Зменшення цього розділу активів говорить про зниження виробничого та збутового потенціалу господарства. Також слід відмітити, що протягом досліджуваного періоду необоротні активи господарства складаються тільки з основних засобів.

Структура власного капіталу майже на 100 % складається з нерозподіленого прибутку. Вся сума власного капіталу підприємства показує майже 5 % приріст на кінець аналізованого періоду. Протягом всього досліджуваного періоду у господарства відсутні довгострокові зобов'язання.

За результатами фінансової звітності на досліджуваному підприємстві виробничі запаси станом на кінець 2022 року становлять 5381,5 тис. грн., на кінець 2018 року вартість виробничих запасів становила 2000 тис. грн. Отже,

виробничі запаси підприємства збільшились на 3381,5 тис. грн., що свідчить про розширення господарської діяльності підприємства.

Розглянувши показник рентабельності власного капіталу, то в 2018 році кожна вкладена власниками гривня засобів принесла їм 4,5 копійок чистого прибутку. На кінець 2022 року спостерігаємо зростання даного показника на 18,14. На основі аналізу можемо зробити висновок, що протягом досліджуваного періоду показник рентабельності власного капіталу зростає, що є позитивною тенденцією для господарства.

У СФГ «Обрій» облік ведеться за автоматизованою форммою за допомогою системи електронного документообігу 1С онлайн, із використанням плану рахунків та стандартів бухгалтерського обліку. 1С онлайн – це повністю український продукт, що дозволяє оптимізувати витрати на ІТ і ведення бухгалтерії, а також отримати вигоди хмарного сервісу:

- не потрібно залучати інвестиції або дорогих фахівців – уже через 5 хвилин можна вести повноцінну бухгалтерію через Інтернет;
- інтеграція з «Приват24 для бізнесу»;
- безкоштовна реєстрація податкових накладних і здавання звітів до держорганів;
- інтеграція з сервісом електронного документообміну «Папка24»;
- доступ в будь-якій точці світу з планшета або смартфону.

Системне управління витратами в сільськогосподарських підприємствах повинно орієнтуватися насамперед на застосування важелів скорочення непрямих виробничих затрат. Воно передбачає оцінку маржинальної рентабельності та ефективності дії чинних норм і нормативів, діагностику витрат сільськогосподарського підприємства та відхилення їх значень від запланованих, використання методів фінансового планування в господарській діяльності сільськогосподарських підприємств, а також сприяння створенню стимулів для скорочення обсягів непрямих затрат виробництва.

У СФГ «Обрій» пропонується використовувати розвинутий «директ-костинг», при ньому собівартість включає як змінні витрати, так і прямі постійні.

Зробивши розрахунки, ми дійшли висновку, що беззбитковою є робота підприємства при обсягу реалізації сої в розмірі 1178 ц, при цьому сукупні витрати і виручка від реалізації становитимуть 894933 грн.

За результатами дослідження напрямів удосконалення обліку витрат і калькулювання собівартості продукції технічних культур у СФГ «Обрій» із застосуванням сучасних інформаційних технологій можна зробити такі висновки:

1. Для проведення аналізу виробничо-господарської діяльності та прийняття ефективних управлінських рішень необхідно підвищити рівень інформативності первинних облікових документів.

2. З метою формування актуальної інформації про витрати на виробництво рекомендовано використання спеціально розробленої форми управлінської звітності – відомості розрахунку собівартості продукції технічних культур, які доцільно складати щомісяця та вести в розрізі основних центрів відповідальності витрат. У звітній формі знаходять відображення різні показники собівартості продукції (планова, технологічна, виробнича, повна), правильне використання яких в системі контролю та менеджменту підприємства забезпечує ефективне управління витратами на різних етапах виробництва.

3. Організація обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції технічних культур у СФГ «Обрій» передбачає здійснення заходів по відновленню на підприємстві управлінського обліку та аналізу в рослинництві із використанням АРМ. Внесені пропозиції забезпечать побудову цілісної системи управлінського обліку на підприємстві з урахуванням галузевих особливостей, підвищать рівень економічної роботи та достовірність і прозорість бухгалтерської інформації для її використання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безродна Т. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття. Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля. 2008. № 10 (128). Ч. 2.

2. Бланк И. А. Финансовый менеджмент. Киев: Эльга, Ника-центр, 2007. 653 с.

3. Бутинець Ф.Ф. та ін. Бухгалтерський управлінський облік: навч. посібн. для студ. спеціальностей 7.050106 «Облік і аудит» / Ф.Ф.Бутинець, Л.В.Чижевська, Н.В.Герасимчук. Житомир: ЖІТІ, 2000. 448с.

4. Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг) [Текст] : Наук. вид. / За ред. О. М. Шпичака. К.:ННЦ ІАЕ, 2019. 425 с.

5. Вітряк Т.Б. Ефективність використання ресурсів галузі рослинництва// Економіка АПК. 2013. № 1. С.136-142

6. Вольська В. В. Методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення та аудиту управлінської діяльності аграрних підприємств / В. В. Вольська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2022. № 3(24). С. 83-88.

7. Вольська В. В. Методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення та аудиту управлінської діяльності аграрних підприємств. Проблеми теорії та методології науково-практична конференція: (м. Чернігів, 11 грудня 2015 р.) : тези доповідей. Чернігів : Черніг. Нац. Технол. Ун-т, 2015. 248 с. (с. 69-73).

8. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітична інформація як визначальний чинник забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Луганськ: СНУ імені В. Даля, 2021. № 3 (157). С. 57-65.

9. Гоголь Т.А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу :монографія. Чернігів : Видавець Лозовий В.М.,

2014. 384 с.

10. Голячук Н. В. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством. Економічний аналіз. 2010. Вип. 6. С. 408-410.

11. Григорівський О.В., Попадюк Т.М. Теоретичні проблеми обліку витрат виробництва на підприємстві. URL: http://www.rusnauka.com/

12. Грицюк П.М. Оптимізація структури рослинницької галузі Рівненської області // Економіка АПК. 2013. № 1. С.24-31

13. Гуренко Т. О., Дерев'янко С. І., Липова А. С. Теоретичні основи формування обліково-аналітичного забезпечення управління. Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. 2013. Вип. 10(3). С. 204-210.

14. Гуріна М., Бухарцева М. Аудит і бухгалтерія 2008. // Вісник податкової служби України. 2012. №4. С. 27-29.

15. Давидович І. Калькулювання собівартості будівельної продукції та напрямки його вдосконалення : підруч. Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. 2010. – № 6. – С. 224–230.

16. Девятьярова К.Ю. Удосконалення управління витратами на підприємстві // Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України : матеріали Шостої Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. 2012. С. 162-163.

17. Дідоренко Т.В. Сутність витрат як об'єкта бухгалтерського обіку // Молодий вчений. 2015. № 1. С. 78-81.

18. Економічний аналіз: навч. посіб. для студентів / За ред. Ф Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2003. 680 с.

19. Іващенко Г.А. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки // Молодий вчений. 2018. №2 (54). С. 719 – 722.

20. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичний процес: його зміст стадії / Т. Г. Камінська // Наук. вісн. НАУ. 2002. Вип. 50. С. 313-318.

21. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичний процес: його зміст стадії. Наук. вісн. НАУ. 2002. Вип. 50. С. 313– 318.

22. Клочко В.М. Шляхи підвищення ефективності АПК України // Економіка АПК. 2017. №1. С.45-49

23. Кононова О.Є. Удосконалення організації обліку витрат будівельного підприємства // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. №6. С.23-27.

24. Крушельницька О. В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2010. № 1(51).

25. Куць Т.В. Обліково-аналітичне управління витратами виробництва сільськогосподарської продукції // Регіональна економіка та управління. 2017. № 1(14). С.79-83.

26. Лень В. С. Обліково-аналітичне забезпечення: визначення поняття. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : І Міжнародна

27. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) «Подання фінансової звітності». URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013.

28. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку. Затверджено наказом МФУ від 29.12.2000 р. № 356 URL: https://zakon.rada.gov.ua/ (дата звернення: 21.12.2021)

29. Мулик Я. І. Формування системи обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки підприємств в умовах аграрного бізнесу. Науковий вісник НУБіП України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес, 2014. № 200. С. 157-163.

30. Нападовська Л. В. Управлінський облік: підр. К.: Книга, 2004. – 544 с.

31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16

"Витрати", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318. URLтупу: http://buhgalter911.com/Res/PSBO/ PSBO16.aspx

33. Олійник О.В. Класифікація витрат підприємства // Вісник ЖІТІ. Серія : економічні науки. 2009. № 14. С. 146-152

34. Ордіховська Н.Д. Методи обліку та класифікації витрат операційної діяльності підприємств галузі рослинництва // Формування ринкових відносин в Україні. 2009. №1. С. 7-11.

35. Остапчук О.В. Удосконалення обліку поточних біологічних активів рослинництва // Облік і фінанси АПК. 2017. № 1. С. 66-69

36. Пасенко Н.С. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства // Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. №17. С. 854-859.

37. Пилипенко А. А., Дзьобко І.П., Писарчук О.В Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань: монографія за заг. ред. докт. екон. наук, доцента Пилипенка А. А. Х. : Вид. ХНЕУ. 2011. 344 с.

38. Пилипенко А.А. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань: монографія / А. А. Пилипенко, І. П. Дзьобко, О. В. Писарчук. Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. 344 с.

39. Пуцентейло П. Р. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2015. Вип. 11. С. 224-232.

40. Радченя Л. І. Класифікація витрат виробництва / Л. І. Радченя // Формування ринкової економіки: зб.наук.праць: спец. вид. «Аграрна економічна освіта в розбудові конкурентоспроможного сільського господарства України». К.: КНЕУ. 2009. С. 727-736.

41. Ратушна О. П. Обліково-аналітичне забезпечення аналізу фінансових результатів. Облік і фінанси АПК. 2012. № 1. С. 72–76.

42. Родкина А. Т. Информационная логістика. Москва: Экзамен, 2001. 288 с.

43. Садовська І. Б. Обліково-інформаційне забезпечення управлінського аналізу // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: зб. наук.-прикл. пр. «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». № 647. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. С. 498-503.

44. Сіренко Н.М., Дубініна М.В. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах : навч. посіб. Миколаїв: МДАУ, 2010. 439 с.

45. Сливінська О.Б. Обліково-економічна сутність «витрат на якість» та їх класифікація // Ефективна економіка. 2017. № 4. С.15-20.

46. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. К.: КНЕУ, 2006. – 526 с.

47. Собченко А.М. Особливості організації обліку витрат на виробництво продукції рослинництва // Економіка і суспільство. 2016. Вип. 2. с. 744-748.

48. Тимощук О. Удосконалення автоматизації обліку витрат на підприємстві // Економіка, бізнес і фінанси: стан та перспективи розвитку: матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції молодих науковців та студентів. Кам'янець-Подільський: видавець ПП Зволейко Д.Г., 2018. Секція 5. С. 204-207

49. Томілова Н. О. Особливості організації обліку витрат на виробництво продукції кормових культур: аналіз та оцінка // Науковий вісник НУБІП України. 2013. Вип. 181(3). С. 250-256.

50. Фурман Б.В. Управління витратами у системі стратегій аграрних підприємств // Матеріали конференції: Перспективні питання світової освіти. 2012.URL: //www.rusnauka.com/36_PVMN_2012/Economics/12_123162.doc.htm

51. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства / Київ : ЦУЛ, 2002. 656 с.

52. Чижишин О.І. Факторний вплив облікової політики на вибір

альтернативного варіанту обліку витрат підприємства // Економічний форум. 2014. № 2. С.261-266.

53. Чухліб А.П., Колбушкын Ю.П. Сутність і природа витрат на виробництво // Фінанси України. 2018. № 9. С.30-35.

54. Штангрет А. М. Обліково-аналітичне забезпечення процесу гарантування економічної безпеки підприємства // Наук. зап. (Укр. акад. друкарства). 2013. № 2. С. 58-63.

55. Шумило Ю.О. Управління витратами в умовах бюджетування на підприємстві: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Київ,2010. 21с.

56. Юзва Р. П. Обліково-аналітичне забезпечення управління діяльністю підприємств спиртової промисловості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук спец.: 08.00.09. Тернопільський національний економічний університет. 2011. 20 с.

57. Юхновська Ю. О. Організація обліку витрат і калькулювання собівартості в будівництві // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. 2013. № 1. С. 110-113.